שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא יב.

חצר איתרבאי משום יד ולא גרעה משליחות גבי גט דחוב הוא לה [ח]אין חבין לאדם אלא בפניו גבי מתנה דזכות הוא לו [ב]זכין לאדם שלא בפניו גופא ראה אותן רצין אחר המציאה וכו' אמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן והוא שרץ אחריהן ומגיען בעי רבי ירמיה [א] במתנה היאך קבלה מיניה ר' אבא בר כהנא אע"פ שרץ אחריהן ואין מגיען [ג]בעי רבא זרק ארנקי בפתח זה ויצא בפתח אחר מהו [ד]אויר שאין סופו לנוח כמונח דמי או לא אמר ליה רב פפא לרבא ואמרי לה רב אדא בר מתנה לרבא ואמרי לה רבינא לרבא לאו היינו מתניתין ראה אותן רצין אחר המציאה ואמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן והוא שרץ אחריהן ומגיען ובעי רבי ירמיה במתנה היאך וקבלה מיניה רבי אבא בר כהנא במתנה אף על פי שרץ אחריהן ואין מגיען אמר ליה מתגלגל קאמרת שאני מתגלגל דכמונח דמי: **מתני'** [ה]מציאת בנו ובתו הקטנים מציאת עבדו ושפחתו הכנענים [ו]מציאת אשתו הרי אלו שלו [ז]מציאת בנו ובתו הגדולים מציאת עבדו ושפחתו העברים מציאת אשתו שגירשה אע"פ שלא נתן כתובה הרי אלו שלהן: **גמ'** אמר שמואל מפני מה אמרו מציאת קטן לאביו שבשעה שמוצאה מריצה אצל אביו ואינו מאחר בידו למימרא דסבר שמואל קטן לית ליה זכייה לנפשיה מדאורייתא והתניא השוכר את הפועל ילקט בנו אחריו למחצה לשליש ולרביע לא ילקט בנו אחריו רבי יוסי אומר [ח]בין כך ובין כך ילקט בנו ואשתו אחריו ואמר שמואל הלכה כרבי יוסי אי אמרת בשלמא קטן אית ליה זכייה לנפשיה [ט] כי קא מלקט לנפשיה קא מלקט ואבוה מיניה קא זכי אלא אי אמרת קטן לית ליה זכייה לנפשיה כי קא מלקט לאביו קא מלקט [י] אבוה עשיר הוא אמאי אשתו ובנו מלקט אחריו שמואל טעמא דתנא דידן קאמר וליה לא סבירא ליה וסבר רבי יוסי קטן אית ליה זכייה מדאורייתא [יא]והתנן [יב]מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן משום גזל מפני דרכי שלום רבי יוסי אומר גזל גמור ואמר רב חסדא [יג]גזל גמור מדבריהן נפקא מינה להוציאו בדיינין אלא אמר אביי עשאוה כמי שהלכו בה נמושות דעניים גופייהו מסחי דעתייהו סברי בריה דהיאך מלקטי ליה א"ל רב אדא בר מתנה לאביי [יד]וכי מותר לאדם להרביץ ארי בתוך שדהו כדי שיראו עניים ויברחו אלא אמר רבא עשו

חצר משום יד **אתרבאי.** ולכך כי הוי דומיא דיד דהיינו כשהוא בלא חצרו קונה אפילו בע"כ או אפילו קטנה [י]בידה וכשאינה סמוכה לחצרה אלא הוי דומיא דיד לא תימא כי היכי דאין לו [ב] וכמידי דין יד הכי נמי אין לו דין שליחות אלא לא גרע משליחות דזכות כמו מתנה קנה ואפילו אינו עומד בלא חצרו ואפילו אינה משתמרת וכמליאה דאין דעת אחרת מקנה אותה בעינן משתמרת ובגט דחוב הוא לה אפילו במשתמרת אינה מתגרשת אלא עדיפא משליחות דאין חבין לאדם שלא בפניו:

ויצא בפתח אחר. ל"ג ואפקריה להא חזיא ליה דעת אחרת מקנה אותו דמייתי ראיה ממתנה ואי אפקריה אם כן מיד כשיצא הארנקי מידו היה הפקר וכשעת זכייה ליכא דעת אחרת אלא ל"ג ואפקריה ולעולם היא שלו עד שיחכה בה אחר: **ואמר** שמואל הלכה כרבי יוסי.

תימה דבפ' כל הגט (גיטין דף ל. ושם ד"ה כיחידאה) לא בעי שמואל לאוקמי מתניתין דהמלוה מעות את הכהן ואת הלוי [ט](להיות מפרש עליהן מחלקן) כרבי יוסי דכיחידאה לא מוקמינן [י]והכא פסיק הלכה כמותו וי"ל דדוקא הכא גבי לקט פסיק כווותיה מהאי טעמא דמסתמא עניים גופייהו ניחא להו כו' והא דאוקמי בפרק כל הגט (שם) כרבי יוסי היינו רבי יוסי דפ' הלוקח עובר פרתו (בכורות דף יח. ושם ד"ה עשו) דאמר כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות ומפרש טעמא בגמ' משום דעשו את שליחו זוכה כזוכה דהוי דומיא דהמלוה מעות דהוו חליפין ביד כהן דהיינו מעות ועשו כאילו זכה במעשר עצמו והא דקרי ליה יחידאה אע"ג דבנכורות לא פליג אלא ר"מ ר"ש דפליגי עליה התם גבי מתנות:

אי אמרת בשלמא דאורייתא. תימה מנ"ל לר' יוסי קטן זוכה מן התורה וכן בסמוך דפריך וסבר רבי יוסי מציאת קטן דאורייתא ומנ"ל ולמא מיהא אלא מדרבנן ואביו לא זכה מייהי כלל ולהכי מלקט אחריו וי"ל דמסתמא לא פליג ר' יוסי אכמה מצוות דפקרקן ודפרק חלון (עירובין דף עט. ושם) ודמסכת מעשר שני (פ"ד מ"ד) דמייתי בפרק התקבל (גיטין דף סה. ושם) דלכולהו מצוות יד בן כיד אביו וא"ת ונימא לעולם זכי לגמשיה מדרבנן ובתר הכי זכי אבוה מייהי משום איבה ומשום הכי מלקט וי"ל דמדרבנן אין סברא שיתקנו שמי זכיות שיחכה הכן קודם ואח"כ יחכה האב ממנו אלא מי מדרבנן הוא בשעת זכייה הכן בא לו זכייה האב משום דבשעת הגבהה לוקחה להריצה לאביו אלא ודאי זכה לגמשיה מדאורייתא ואבוה זכה מייהי משום איבה שמוך על שלחנו: **ואבוה** עשיר הוא. לאו דוקא עשיר אלא כלומר כיון שיש לו חלק בשדה חייב בלקט כדדרשינן לר"א פ"ק דגיטין (דף יב. ושם) לא תלקט לעני עני על שלו ולרבנן נמי אי נפקא להו מקרא אחריינא אי תרתי ש"מ: **שמואל** טעמא דתנא דידן **קאמר.** וא"ת אמאי לא אוקמה בטעמא דידיה דסבר שמואל דזכי לנפשיה מדאורייתא ומדרבנן אבוה זכי מייהי משום איבה וכרבי יוסי וי"ל דקטן דקתני במתני' משמע ליה בקטן ממש ואע"פ שאינו סמוך על שלחנו ואילו היה זוכה לעצמו מן התורה לא היה להם לתקן שיחכה אביו כיון דליכא איבה שהרי אינו סמוך על שולחנו אלא ודאי לא זכי לנפשיה כלל אלא לאביו שבשעת הגבהה מגביה לצורך אביו:

רבי

גבי מתנה דזכות הוא לו וזכין לו לאדם שלא בפניו. ושלא מדעתו (ג) דאמר סהדי דיומא ליה שתהא שלוחו הלכך כי ליתיה בלא חצרו דליכא לדמויי ליה דאיה סמוכה לה תיפוק לה דזכייתה משליחותה כי היכי דשלוחו זוכה לו שלא בפניו חצרו נמי זוכה לו שלא בפניו. ומיהו גבי מציאה משום יד ליכא לרבויי משליחות דגבי שליחות איכא דעת השולח או דעת שליח אבל חצר ליכא לא דעת שולח ולא דעת שליח הלכך בעינן [ו]דעת אחרת מקנה אותו: **ורץ אחריהן.** והפקירו לכל הקודם: **שאין סופו לנוח.** כתוך האויר: **כמונח דמי.** וקנאו בעל הבית הראשון או לאו כמונח דמי. להכי בעי אויר שאין סופו לנוח בתוך הבית כמונח דמי דאילו אויר שהיה סופו לנוח בתוך הבית פשיטא לן דאפילו קדם אים אחר וקבלה בתוך האויר לא קנה דמשנכנס לאויר קנאו בעל הבית דתנן במסכת גיטין (דף עט.) היתה עומדת בראש הגג וזרק לה גט כיון שנכנס לאויר הגג הרי זו מגורשת הוא לעצמה והיא לאמה כיון שיצא מרשות הגג נמתח או נשרף הרי זו מגורשת: **ואינו מגיעו.** אלמא מתגלגלים ויולאין הן ואין סופן לנוח וקאמר דקנה ליה שדהו: **מתני' מציאת בנו ובתו הקטנים כו' ובתו הגדולים מציאת עבדו ושפחתו העברים מציאת אשתו שגירשה אע"פ שלא נתן כתובה הרי אלו שלהן:** **גמ'** אמר שמואל מפני מה אמרו מציאת קטן לאביו שבשעה שמוצאה מריצה אצל אביו ואינו מאחר בידו למימרא דסבר שמואל קטן לית ליה זכייה לנפשיה דמדאורייתא והתניא השוכר את הפועל ילקט בנו אחריו למחצה לשליש ולרביע לא ילקט בנו אחריו רבי יוסי אומר [ח]בין כך ובין כך ילקט בנו ואשתו אחריו ואמר שמואל הלכה כרבי יוסי אי אמרת בשלמא קטן אית ליה זכייה לנפשיה [ט] כי קא מלקט לנפשיה קא מלקט ואבוה מיניה קא זכי אלא אי אמרת קטן לית ליה זכייה לנפשיה כי קא מלקט לאביו קא מלקט [כ] אבוה עשיר הוא אמאי אשתו ובנו מלקט אחריו שמואל טעמא דתנא דידן קאמר וליה לא סבירא ליה וסבר רבי יוסי קטן אית ליה זכייה מדאורייתא [יא]והתנן [יב]מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן משום גזל מפני דרכי שלום רבי יוסי אומר גזל גמור ואמר רב חסדא [יג]גזל גמור מדבריהן נפקא מינה להוציאו בדיינין אלא אמר אביי עשאוה כמי שהלכו בה נמושות דעניים גופייהו מסחי דעתייהו סברי בריה דהיאך מלקטי ליה א"ל רב אדא בר מתנה לאביי [יד]וכי מותר לאדם להרביץ ארי בתוך שדהו כדי שיראו עניים ויברחו אלא אמר רבא עשו

אי אמרת בשלמא דאורייתא. תימה מנ"ל לר' יוסי קטן זוכה מן התורה וכן בסמוך דפריך וסבר רבי יוסי מציאת קטן דאורייתא ומנ"ל ולמא מיהא אלא מדרבנן ואביו לא זכה מייהי כלל ולהכי מלקט אחריו וי"ל דמסתמא לא פליג ר' יוסי אכמה מצוות דפקרקן ודפרק חלון (עירובין דף עט. ושם) ודמסכת מעשר שני (פ"ד מ"ד) דמייתי בפרק התקבל (גיטין דף סה. ושם) דלכולהו מצוות יד בן כיד אביו וא"ת ונימא לעולם זכי לגמשיה מדרבנן ובתר הכי זכי אבוה מייהי משום איבה ומשום הכי מלקט וי"ל דמדרבנן אין סברא שיתקנו שמי זכיות שיחכה הכן קודם ואח"כ יחכה האב ממנו אלא מי מדרבנן הוא בשעת זכייה הכן בא לו זכייה האב משום דבשעת הגבהה לוקחה להריצה לאביו אלא ודאי זכה לגמשיה מדאורייתא ואבוה זכה מייהי משום איבה שמוך על שלחנו: **ואבוה** עשיר הוא. לאו דוקא עשיר אלא כלומר כיון שיש לו חלק בשדה חייב בלקט כדדרשינן לר"א פ"ק דגיטין (דף יב. ושם) לא תלקט לעני עני על שלו ולרבנן נמי אי נפקא להו מקרא אחריינא אי תרתי ש"מ: **שמואל** טעמא דתנא דידן **קאמר.** וא"ת אמאי לא אוקמה בטעמא דידיה דסבר שמואל דזכי לנפשיה מדאורייתא ומדרבנן אבוה זכי מייהי משום איבה וכרבי יוסי וי"ל דקטן דקתני במתני' משמע ליה בקטן ממש ואע"פ שאינו סמוך על שלחנו ואילו היה זוכה לעצמו מן התורה לא היה להם לתקן שיחכה אביו כיון דליכא איבה שהרי אינו סמוך על שולחנו אלא ודאי לא זכי לנפשיה כלל אלא לאביו שבשעת הגבהה מגביה לצורך אביו:

רבי

מסורת הש"ס

(א) קידושין כב. וש"נ. (ב) לקמן קב. (ג) [כמיס כה.]. (ד) גיטין עט: שבועות מא. (ה) [ניטין קפ.]. (ו) ס"א תנר המשתמרת. רש"ל והש"ת. (ז) [ע"ב]. (ח) [שם]. (ט) [דף מז. ודף לו.]. (י) ל"ל מיהה. (כ) רש"ל.

הגהות הב"ח

(ח) נמ' אית ליה זכייה לנפשיה מדאורייתא כי קא מלקט: (ב) שם ואבוה עשיר: (ג) רש"י ד"ה גבי מתנה וכו' דלקן סהדי דיומא. ג"כ אע"ג דקר"ל בב"ב דף יג ע"ב ודף קלח ע"א דשומא מתנות ימים כיון דיהא שמעלמא אומר זה אבל מסתמא אמרי דיומא ליה ליקח כמתנה וק"ל:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה ואבר וכו' והבא שביק חלבה בבותה. עיין ניטין יג ע"א תוס' ד"ה והא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' במתנה היאך קבלה כו'. נ"ב פי' הרמב"ם דוקא בס"ג אבל בסיפא אי כן לא ע"ש (ועי' מ"ש רבינו בח"מ סי' רס"ח ס"ק י"ב): [ב] תוס' ד"ה אבר וכמידי דזכות כו'. נ"ב כרב פפא ורמב"ם פסק בסהמ מרבנן:

מוסף רש"י

אין חבין לאדם אלא בפניו. אין אדם יכול לעשות שלוחו שלא מדעתו לדבר שהוא מוכה לו הפסד (קידושין כב.) דאין אדם נעשה שליח לחבירו שלא מדעתו להפסידו, אבל להרויחו אין מהדי דיומא ליה. לפיכך זכין ואין חבין (חולין פג.) דבר שהוא לרעתו קרוי מוכה (כתובות י.) דבר שהוא חוב לו שאינו חפץ בו (סוטה כה.). גזל גמור מדבריהן. אמילו לר' יוסי לאו גזל דאורייתא הוא (גיטין פא.). נפקא מינה. מדר' יוסי, להרציאה בדיינין. ולרבנן לא נפיק בדיינים ומיהו לר' יוסי גזל מעלמא לא הוי ליפסל לעדות ולעבור עליו בלאו (שם).

עין משפט נר מצוה

צו א ב מיי' פ"ה מהל' גירושין הלכה כ ופ"ד מהל' זכייה ומתנה הל' כ (רב אלפס כאן ובגיטין פ"ט דף קפד.):

צז ג טוש"ע ח"מ סי' רמג סעיף כד:

צח ד מיי' פי"ו מהל' גזילה ואבידה הל' יג סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סימן עב סעיף כ:

צט ה מיי' שם ופי"ב מהל' אישות הל' ג ופכ"ח שם הל' ח סמג שם וטו"ע שם וטו"ע אה"ע סי' סט סעיף ג ופי' פד:

ק ו מיי' פי"ו מהלכות גזילה ואבידה הל' יג סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' עב סעיף ב וטו"ע אה"ע סי' פד:

קא ז מיי' פ"ד מהל' מתנות עניים הל' יא:

קב ח מיי' פי"ז מהל' גזילה ואבידה הל' יב סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סימן עב סעיף ח:

קג ט מיי' פ"ד מהלכות מתנות עניים הל' יג:

רבינו חננאל

ופריק רב אשי חצר איתרבי משום יד ולא גרעה משליחות גבי גט דחוב הוא לה אינה מגורשת אם זרק לה ניטה בעלה בחצירה אא"כ עומדת בצד חצירה כדתנן אין חבין לאדם אלא בפניו. אבל מתנה דזכות הוא לו אע"פ שאינו עומד בצד שדהו קנה כדתנן זכין לאדם שלא בפניו. ואסקי' צבי שבור וכיוצא בו אם רץ אחריהן ומגיען ואמר זכתה לי שדי זכתה לו שדהו והוא שעומד בצד שדהו. ואם היו תרבות והקנה לו אחד במתנה אע"פ אם יررץ אחריהן אין יכול להגיעם כיון שעברו בתוך שדהו קנאם הואיל ומתגלגלין וק"ל מתגלגל כמונח דמי: **מתני'** מציאת בנו ובתו הקטנים הרי הם שלו. אמר שמואל מפני מה אמרו מציאת קטן לאביו שבשעה שמוצאה מריצה אצל אביו ואינה מאחרה בידו. למימרא דסבר שמואל דקטן לית ליה זכייה לנפשיה והתניא פועל ילקט בנו אחריו למחצה לשלוש ולרביע לא ילקט בנו אחריו. פי' כיון שיש לו חלק בחבואת השדה אפי' (ל) הוה ליה עשיר. ותנן מי שיש לו מאתים זוז הרי זה לא יטול לקט שכחה ופאה ומעשר כו'. ר' יוסי אומר בין כך ובין כך אשתו ובניו מלקטין אחריו. ואמר שמואל הלכה כר' יוסי ואי אמרת לאביו הוא זוכה אביו עשיר הוא. ודחי' שמואל טעמיה דתנא דידן קאמר וליה לא ס"ל. ושקלינו וטרינו לאוקמא דר' יוסי סבר אית ליה זכיי' לנפשי' ולא איתוקמא אלא מדרבנן אית ליה זכייה לנפשיה.

(ל) פולי ל"ל ואפילו פני הוה ליה כעשיר.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com